

Recenzije.

P. W. Schmidt S. V. D.: Menschheitswege zum Gotterkennen — rationale, irrationale, superrationale. Eine Religionsgeschichte und religionspsychologische Untersuchung. München 1923. (Kösel und Pustet.) 8°, X + 228.

To je svestrana, negativna i pozitivna kritika djela liberalnog protestanskog hierozofa Rudolfa Otto: »Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältniss zum Rationalen«, kojeno je u pet godina (1917.—1922.) doživjelo devet izdanja i prijevod na engleski jezik. P. Schmidt u uvodu (str. 1.—12.) konstatira, da R. Otto može svoj uspjeh zahvaliti tendenciji, koja se daje jasno razabrati: spasiti (liberalnom) protestantizmu kršćanski karakter neovisno od rezultata (liberalne) kritike i egzegeze Evandjelja. Hoće dakle da udovolji silnoj potrebi svoje okoline. R. Otto sasvim se baca u naručaj fideizma: za direktnu »spoznaju« religioznog objekta postulira posebnu duševnu moć, u biti iracijonalnu (emocionalnu), koju naziva divinacijom. Objekt sâm — »das Heilige« ili Numinosum, nešto uistinu neosobno, panteističko — sačinjava posebnu kategoriju. Na njemu, dakle u božanstvu, također prevladava iracijonalni elemenat, koji zato i ostaje bitni dio svake religije. To bi imala dokazati poredbena znanost religija i psihologija. Ali i obligatni evolucionizam mora doći do svoga prava. Odatle ljestvica: od areligioznog predstupnja prvih naroda do kršćanstva, odnosno do — Luthera.

Upravo je užitak pratiti, kako P. Schmidt krepkim udarcima dubokog i svijesnog poznavanja religij-

ske povijesti (hierologije), sv. Pisma i psihologije razbija apriorističku konstrukciju Rudolfa Otto. Djelo ima tri dijela. Prvi nosi naslov: »Die Geschichte des Gotterkennens in der natürlichen Religion« (str. 13.—82.). Religija današnjih zastupnika prakulture u prah obara »predstupanj« i »predvorja«, koja R. Otto zahtijeva za svoju hipotezu. Iracijonalni elementi dobivaju sve više maha tek u kasnijim kulturama, ali tu počinje i demoralizacija religije. U drugom dijelu: »Die Geschichte des Gotterkennens in der übernatürlichen Offenbarung« (str. 83.—144.) P. Schmidt pokazuje, kako se kroz cijeli ljudski rod, od njegove kolijevke do danas, vuče zlatna nit supraracijonalne spoznaje Boga. Ta je spoznaja na jednom mjestu zemlje u »kovčegu zavjetnom« čuvala religiju od poplave iracijonalizama, dok nije ogranulo sunce Riječi Božje, koja je ljude dovela u potpun i sigurni posjed religijskih istina. Zato je i Crkva svako pretjerivanje iracijonalizama na račun (supra)racijonalnih elemenata, na račun sklada između vjere i djelotvorne ljubavi konstantno i upravo instinktivno od sebe odbijala. U trećem dijelu: »Die Wege zum Gotterkennen und Christuserkennen« (str. 145.—212.) poduzima P. Schmidt pozitivno rješenje problema spoznaje Boga i Krista. Dva su puta direktne spoznaje: racijonalni i supraracijonalni. Treći put, iracijonalni preko čuvstava kao poticaja, ne dolazi do konačnog rezultata bez prvoga ili drugoga. Nema dakle posebne duševne moći za spoznaju Boga i Krista. Ipak se moraju tražiti neki uvjeti za valjano djelovanje

redovite spoznaje moći u tako velikom i odlučnom pitanju. Te uvjete P. Schmidt potanje izlaže i opravdava. Napokon u »Anhang I.« (str. 213.—220.) donosi tekst izjave Gospodinove kod Mt XI, 2.—30. u strofičnoj izgradnji (prema svome shvaćanju, isp. P. Schmidt, Der strophische Aufbau des Gesamttextes der vier Evangelien. St. Gabirel-Mödling bei Wien 1921.). U »Anhang II.« (str. 221.—228.) stavlja u istom obliku kao komentar toj izjavi tekst sv. Pavla (1. Kor., I. 18.—II. 16.).

Nema sumnje, da ovo najnovije djelo P. Schmidta sadržaje snažnu sintezu riješenja svih glavnih problema opće religijske znanosti (hierognoze). Dakako, za pojedine detalje trebati će još mnogo specijalnih istraživanja i analiza, ali temelji njegove sinteze potpuno su sigurni. Veliki dio drugog i trećeg dijela u glavnom se oslanjaju na autorove »Christusvorträge«, koje je održao g. 1920.—1922. u Beču, Mödlingu i nekim gradovima Njemačke, a koje nažalost do danas još nije mogao objelodaniti tiskom. Cijelo djelo otkriva mnogo novih pogleda na razna pitanja religijske znanosti i na opću kulturnu povijest. Uopće držim, da bi barem svaki svećenik, koji dolazi u dodir s našom inteligencijom, natrušenom mentalitetom Rudolfa Otto, morao to djelo pročitati.

Dr. A. Gahs

Dr. Michael Müller: Die Freundschaft des hl. Franz von Sales mit der hl. Johanna Franziska von Chantal. Kösel-Pustet, Regensburg 1923.

Prijateljska je ljubav sv. Franje Saleskog i sv. Ivane Franciske barunice de Chantal povjesna činjenica. Ima lakoumnih ljudi, koji se pozi-

vaju na tu ljubav i time ispričavaju svoja ljubakanja. Ima ozbiljnih ljudi, koji čitavu tu stvar smatraju jednom žalosnom pogreškom ili ljudskom slabosti u životu tih svetaca. Bilo je i izjava, da Rim nije znao za to, a sada da se nastoji sve to zabašuriti i prešutjeti.

Dr. Müller prikazuje posve jasno i otvoreno početak i sav kasniji razvitak ovog velikog prijateljstva, koje je trajalo od prvog susreta 1604 preko groba. Sv. Franjo je umro 1622., a sv. Ivana Franciska 1641. Dok je svetica umirala u Monlinsu, molio je njezin duhovni vođa sv. Vinko Paulski u Parizu i vidio je u viziji malu vatrenu kuglu, kako se uzdiže sa zemlje prema nebu, gdje se sjedinila s drugom, većom i svjetlijom. Ovako sjedinjene uzdizale su se sve više, dok nijesu urotnili u neizmjeru veću i sjajniju kuglu. U duši mu je bilo objavljeno, da je to duša sv. Ivane Franciske, koja se u vječnosti sjedinila s dušom sv. Franje S., a obje su se utopile u vječnoj ljubavi Božanskoj (277). Ova je vizija simbol i tumač čitave te svetačke ljubavi, koja je, priznajmo, na prvi mah površnom posmatraču, dosta čudna.

Pisac pripovijeda najprije prvi susretaj 1604. u Dijonu. Svecu je bilo tada 36, sveticici 32 godine. Odmah su jedan i drugi opazili srodnost svojih duša. Ali prije negoli su sklopili svoje jedinstveno prijateljstvo ljubavi Božje ispitivali su se jedan i drugi četiri mjeseca, nije li u tu ljubav duša primiješano i nešto sjetilnosti. Jedan je i drugi svoju borbu zaključio s potpunom rezignacijom u volju Božju. Odluku su prepustili mudrom rektoru isusovačkog kolegija u Dijonu, P. Ivanu de Vilars. Ovaj je izjavio da